

és egyenletesen siklott, mint a röpülő ragadozó madár.

Álteknősünk mintegy félméter hosszú, szép és kecses állat lehetett. A legősibb, a legteljesebb és a legnevezetesebb őshüllőlelet egész magyarföldön. Hátpáncélján szabályosan elhelyezkedett nagyobb csontkúpok között apróbb csontdudorok voltak, haspáncélja lapos, mint egy serpenyő. Valószínű, hogy a csontkúpokat színes szaru, „teknőchéj” borította. Az úszó állat annál szebb volt, mert fejét és nagy evezőit nem tudta behúzni a teknőpáncél védelme alá. S az egész állat szépségét csak fokozta a szabályos csontszarvacskákkal „előkelően” díszített finom mintázatú fej, oldalt ülő, kissé felfelé tekintő nagy szemével.

Valamikor azt hitték, hogy a veszprémi álteknős a teknősök őse. Ma tudjuk,

hogy még csak nem is rokona a teknősöknek.

Azóta, hogy *Laczkó Dezső* megtalálta a veszprémi álteknőst, sokan vizsgálták. *Jaekel Ottó*, a németek egyik legnagyobb őseletbúvára, *Huene*, az egész földkerekség egyik legképzettebb őshüllő-szakértője, és *Nopcsa Ferenc*, az erdélyi sárkánygyíkok, a Dinosauruszok világhírű felfedezője és leírója. Német, francia, angol, amerikai kézikönyvekben találkozunk a veszprémi álteknős nevével. Külföldi egyetemeken tanítják. Talán jobban ismerik nevét, mint akárhány művészt, költőt, politikusát. . .

Tasnádi Kubaeska András

(Részlet a szerzőnek a közeljövőben megjelenő könyvéből)

KÉRDEZZ — FELELEK

Kiszely István felsőszőlőnöki olvasónk kérdezi: Mérges faj-e az erdőkben, nedves, árnyékos helyen gyakran látható gyík? Él-e hazánkban mérges gyík?

Mendlik Gyula, az Állami Földtani Intézet munkatársa válaszol:

A ma Magyarországon élő összes gyíkfaj a *Lacerta*-nemzetségbe tartozik. Valamennyi nyúlánk testű, hosszú farkú, gyors mozgású állat. *Egyetlen mérges gyíkfaj sincs köztük. Sőt, ilyen csak egyetlenegy él a Földön: a mexikói vipera-gyík.* Ez is csupán Mexikó nyugati területein fordul elő. Ez a ritka, 60 cm hosszú, forró égövi gyík a száraz területeket kedveli, önként sohasem megy a vízbe. A mi éghajlatunkon hamarosan elpusztulna.

Nálunk az erdőkben, nedves, árnyékos helyeken *nem gyíkok*, hanem a kétélűek közé tartozó *foltos szalamandrák* találhatók. Nyálkás, fényes fekete bőrüket narancssárga foltok tarkítják. Nagyon lassú, esetlen mozgású, lomha állatok. Ha ingerlik őket, mérgező váladékot fecskendeznek ki, de ez csak kis állatokra — egerekre, gyíkokra, madarakra — veszélyes, az emberre ártalmatlan. Persze, ha nyílt sebbe vagy szemünkbe jut, gyulladást, esetleg gőrcsöket okozhat.

A foltos szalamandra nem káros, sőt inkább hasznos állat, tehát oktalanság üldözni. Harapni, illetve harapásával az emberen sebet ejteni nem tud.

Kemény Béla miskolci olvasónk kérdezi: Milyen tudomány a speleológia?

Dr. Knapp Oszkár, a műszaki tudományok doktora válaszol:

Ez a tudományág a barlangok és üregek geológiai felépítésével, a bennük élő növények és állati lények biológiájával foglalkozik. A kőzetek és lerakódások összetételéről, koráról vegyi, fizikai és meteorológiai megfigyelések révén nyújt tájékoztatást. A speleológiai kutatások körébe tartozik még a lerakódások és sziklaalakzatok alapján az esőmennyiségeknek, a víz mozgásának, áramlásának, az őskorok hőmérsékleti viszonyainak és a tektonikus változásoknak a megállapítása. A barlangok és üregek korának meghatározását az izotóptechnika segíti. A föld alatti utak feltárását különösen a szifonok, vízzárak gátolják. Az utóbbi időben azonban a búvártechnika fejlődésével ezeket az akadályokat is legyőzték.

A speleológiai kutatások eredményeit az idegenforgalom is elősegíti. A legfontosabb szerepe azonban a technológiában van. Foszfátartalmú üledékek feltárásával, műtrágya nyersanyagokhoz juttatja az ipart, és hozzájárul a nagyvárosok vízellátásának megoldásához is.